

VANESSA ROGERS

**ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ**

Συμπεριφορά, αυτοπεποίθηση, φιλία, συνεργασία

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Εύα Καλισκάμη

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Βασιλική Νίκα

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	9
Εισαγωγή	11
Βάλτε κανόνες	12
Γνωριστείτε	12
Εκφραστείτε	12
Κάντε φίλους	13
Ολοκληρώστε	14
1. Βάλτε κανόνες	15
Συναίνεση γονέα/κηδεμόνα.....	15
Πρακτική ενάντια στην καταπίεση.....	20
Οι κανόνες της ομάδας	21
1.1 Ομαδικό γκράφιτι σε τοίχο	23
1.2 Ατομικά συμβόλαια	25
1.3 Το πλάνο δράσης μου	27
2. Γνωριστείτε	31
2.1 Κύκλος γνωριμίας	31
2.2 Το χρονολόγιό μου	33
2.3 Το έρημο νησί μου	35
2.4 Ο χάρτης του ιστού της αράχνης.....	37
2.5 Μοιράζομαι / Δεν μοιράζομαι	39
2.6 Μυστικά	42
2.7 Η αλήθεια και μόνον η αλήθεια... ..	45
2.8 Ο εαυτός μου!	48
2.9 Κλίμακα συμπεριφοράς.....	50
2.10 Χρώματα	51
2.11 Χέρι βοήθειας	52
2.12 Θα τολμούσες ποτέ να...;	54
2.13 Φάκελος συναισθημάτων	57
2.14 Πράγματα σχετικά με μένα	60

3. Εκφραστείτε	63
3.1 Ζευγάρια εικόνων	63
3.2 Δραματοποιήστε συναισθήματα!	65
3.3 Μιλήστε, μιλήστε	67
3.4 Προσεκτική ακρόαση	69
3.5 Μη με κοροϊδεύεις!	71
3.6 Εικόνες	73
3.7 Πάλι άργησα στο σχολείο!	75
3.8 Αυτό με θυμώνει!	77
3.9 Δεν θέλω!	80
3.10 Το σπίτι μου	82
3.11 Ονόμασε αυτό το συναίσθημα!	84
3.12 Συναισθήματα προς εκτίμηση	87
4. Κάντε φίλους	91
4.1 Η γραμμή της φιλίας	91
4.2 Τι σημαίνει «καλός φίλος»;	93
4.3 Μαγικό ξόρκι για έναν φίλο	96
4.4 Ακολούθησε το πλήθος	99
4.5 Η τσάντα της ζήλιας	101
4.6 Δεμένοι!	103
4.7 Ο χώρος μου	104
4.8 Στάση λεωφορείου	106
4.9 Κομμάτια μιας εικόνας	108
5. Ολοκληρώστε	111
5.1 Θετικές σκέψεις	111
5.2 Σήμερα εγώ... ..	113
5.3 Πρόσωπα	114
5.4 Ο κύκλος του χρόνου	115
5.5 Απεικόνισέ το	116
5.6 Τίτλοι εφημερίδας	118
5.7 Δώρα	120

Εισαγωγή

Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό το βιβλίο στοχεύουν στην ενθάρρυνση παιδιών και εφήβων να μιλήσουν για τα συναισθήματά τους, να χτίσουν την αυτοπεποίθησή τους και να αναπτύξουν τη συναισθηματική τους επάρκεια. Βοηθούν τα παιδιά να κατανοήσουν τις εμπειρίες τους τόσο στο σπίτι όσο και στην κοινότητα και να εκφραστούν θετικά.

Στόχος του βιβλίου είναι να βοηθήσει τους παιδαγωγούς να ασχοληθούν με μικρότερα παιδιά και νεαρούς εφήβους που μπορεί να μην έχουν κάνει χρήση θεσμοθετημένων υπηρεσιών, όπως η κοινωνική μέριμνα ή υπηρεσίες ψυχικής υγείας για άτομα της ηλικίας τους, αλλά που θα ανταποκρίνονταν καλά σε μια μορφή ανεπίσημης εκπαιδευτικής παρέμβασης για νέους – μια προσέγγιση που διερευνά με τρόπο διασκεδαστικό κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα.

Πολλά από τα θέματα που σχετίζονται με αυτή την ηλικιακή ομάδα είναι οικεία: παιδιά που τριγυρίζουν στις γειτονιές, αντικοινωνική συμπεριφορά, δυσκολίες στις σχέσεις με τους συνομηλίκους και εκφοβισμός, χαμηλή σχολική επίδοση και χαμηλή αυτοεκτίμηση. Αυτά τα ζητήματα συμπεριφοράς μας ανησυχούν πιο πολύ και προκαλούν την προσοχή μας σε μεγαλύτερο βαθμό όταν εμπλέκονται παιδιά μικρότερης ηλικίας παρά έφηβοι. Αυτό είναι σημαντικό, αφού μπορούμε με την πρώιμη παρέμβαση να αποτρέψουμε παραβατικές συμπεριφορές οι οποίες, αν αφήνονταν, θα αντιμετώπιζαν αργότερα τη δικαιοσύνη.

Η έγκαιρη πρόληψη και ένας ενήλικας εμπιστοσύνης, στον οποίο ένα παιδί να μπορεί να μιλήσει, αποτελούν το κλειδί για αποτελεσματική παρέμβαση, και το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας είναι το ιδανικό

εργαλείο για την προσέγγιση ευπαθών ομάδων παιδιών από παιδαγωγούς, κοινωνικούς λειτουργούς και εμψυχωτές ομάδων.

Βάλτε κανόνες

Αυτοί οι «κανόνες» δημιουργούν το πλαίσιο για οποιοδήποτε πρόγραμμα εργασίας και ενθαρρύνουν τα παιδιά να διερευνήσουν τις προσδοκίες τους και να σκεφτούν τρόπους προκειμένου να κάνουν τις συναντήσεις όσο το δυνατόν πιο επιτυχείς. Προσφέρουν επίσης στους συντονιστές την ευκαιρία να θέσουν όρια και να εξηγήσουν τη σημασία του επαγγελματικού απορρήτου.

Στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται προτάσεις για τον σχεδιασμό δραστηριοτήτων για παιδιά οι οποίες βοηθούν τόσο τους εμψυχωτές όσο και τα παιδιά να αξιολογήσουν ανάγκες, να θέσουν στόχους και να γιορτάσουν τις επιτυχίες τους.

Γνωριστείτε

Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό το κεφάλαιο δίνουν τη δυνατότητα στα παιδιά να αρχίσουν να σκέφτονται σημαντικά πρόσωπα και πράγματα της ζωής τους. Μπορεί να μοιραστούν μαζί σας θετικές και αρνητικές εμπειρίες και τότε εσείς θα πρέπει να σιγουρευτείτε ότι το παιδί γνωρίζει τα όρια της εμπιστευτικότητας, ενώ εσείς, αντίστοιχα, το στάδιο στο οποίο θα χρειαστεί να μοιραστείτε τις πληροφορίες.

Επίσης, οι συναντήσεις αυτές προσφέρουν την ευκαιρία στους εμψυχωτές να τονίσουν ότι όλα πραγματοποιούνται σε εθελοντική βάση και δεν αποτελούν τιμωρία για τους συμμετέχοντες επειδή κάποιος θεωρούν πως είναι «κακά παιδιά» ή υπήρξαν «άτακτοι». Αυτή είναι μια καλή στιγμή για να καθησυχάσετε τα παιδιά και να τα ενθαρρύνετε να αξιοποιήσουν τα θετικά αποτελέσματα για τον εαυτό τους. Το χτίσιμο μιας θετικής σχέσης σε αυτή τη φάση είναι σημαντική για την επιτυχία όλης της παρέμβασης.

Εκφραστείτε

Το κεφάλαιο αυτό εστιάζει στη στήριξη των παιδιών ώστε να αναγνωρίζουν και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους. Αυτό περιλαμβάνει

τρόπους αναγνώρισης και των συναισθημάτων των άλλων, ενθαρρύνοντας την ενσυναίσθηση και την κατανόηση.

Βάση όλων των συναντήσεων αποτελεί η αναγνώριση ότι όλοι διαθέτουμε ένα ευρύ φάσμα συναισθημάτων, που είναι αντιδράσεις τόσο σε εσωτερικούς όσο και σε εξωτερικούς παράγοντες. Πρόκειται για συναισθήματα όπως η αγάπη και η ευτυχία, αλλά και ο φόβος ή ο θυμός, και κάθε συνάντηση υπογραμμίζει το δικαίωμα του καθένα να αισθάνεται έτσι. Μερικές συναντήσεις εστιάζουν σε συγκεκριμένα συναισθήματα και ερευνούν προσωπικά «ερεθίσματα», προτού μελετήσουν θετικούς τρόπους αντιμετώπισης.

Οι δραστηριότητες ενθαρρύνουν τα παιδιά να βρουν διαφορετικούς τρόπους έκφρασης αλλά και να σκεφτούν τρόπους κινητοποίησης.

Κάντε φίλους

Οι σχέσεις και οι φιλίες με τους συνομηλίκους είναι πολύ σημαντικές για τα παιδιά. Το κεφάλαιο αυτό περιέχει δραστηριότητες και φύλλα εργασίας που εξερευνούν την επιρροή και την αξία τους. Η ομαδική δουλειά και το «θετικό κλίμα» διατρέχουν όλα τα παιχνίδια και τις δραστηριότητες που προάγουν το ομαδικό πνεύμα. Τα παιχνίδια και οι δραστηριότητες αυτού του είδους ενθαρρύνουν τα παιδιά να μοιραστούν τους πόρους που τους διατίθενται με τους άλλους, να υποστηρίξουν τους φίλους τους με αφορμή μια δραστηριότητα και να συνειδητοποιήσουν τι μπορεί να επιτευχθεί όταν δουλεύουν μαζί.

Οι συναντήσεις βοηθούν τα παιδιά να σκεφτούν τα πράγματα που συνεισφέρουν τόσο στις θετικές όσο και στις αρνητικές σχέσεις και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να επιφέρουν την αλλαγή. Αυτό έχει σχέση και με την πίεση που τους ασκείται από τους συνομηλίκους, ενώ ενθαρρύνει την ικανότητά τους να λένε «όχι» και ως εκ τούτου βοηθά να αναγνωρίσουν στοιχεία που απαιτούνται για το χτίσιμο μιας φιλίας, καθώς και να αναλογιστούν τη σημασία της εμπιστοσύνης, της ειλικρίνειας και της ανταποδοτικότητας.

Η προσωπική ευθύνη, η πίστη και η ειλικρίνεια είναι θέματα τα οποία συζητούνται, ενθαρρύνοντας τα παιδιά να αναλογιστούν τις πιθανές συνέπειες των πράξεών τους και την επίδρασή τους στους άλλους.

Ολοκληρώστε

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σε αυτό το τελευταίο κεφάλαιο στοχεύουν στην ολοκλήρωση των ομαδικών και ατομικών συναντήσεων με μια θετική νότα. Προσφέρουν πληροφορίες στους εμπυχωτές ώστε να αξιολογήσουν το πρόγραμμα και δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να αναλογιστούν τι ήταν τελικά αυτό στο οποίο μόλις συμμετείχαν.

Βάλτε κανόνες

Συναίνεση γονέα/κηδεμόνα

Είναι μια καλή πρακτική το να εξασφαλίσετε μια δήλωση συναίνεσης για τη δουλειά που θα κάνετε με όλους τους συμμετέχοντες, αλλά αν πρόκειται να δουλέψετε με παιδιά κάτω των 13 ετών, η πρακτική αυτή είναι ζωτικής σημασίας. Συναίνεση χρειάζεται να δοθεί από οποιονδήποτε έχει τη γονική ευθύνη για το παιδί (γονέας, παππούς, γιαγιά ή άλλος). Όποιος κι αν είναι, σιγουρευτείτε ότι έχει υπογράψει τη δήλωση και σας έχει δώσει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για το παιδί, πριν ξεκινήσετε.

Η δήλωση συναίνεσης πρέπει ξεκάθαρα να διασαφηνίζει ποιος/α είστε, ποιοι είναι οι στόχοι των συναντήσεων και πού θα γίνονται. Είναι επίσης σημαντικό να γνωρίζετε αν το παιδί πρέπει να ακολουθεί κάποια ιατροφαρμακευτική αγωγή ενόσω βρίσκεται μαζί σας. Όπως λοιπόν μπορεί να είστε ενήμεροι για κάποιο συγκεκριμένο φάρμακο που θα πρέπει να χορηγήσετε κατά τη διάρκεια της συνάντησης –π.χ. ένα εισπνεόμενο για το άσθμα–, είναι επίσης χρήσιμο να γνωρίζετε αν ένα παιδί ακολουθεί συγκεκριμένη θεραπεία για κάποια κατάσταση, όπως, για παράδειγμα, λήψη Ritalin για τη διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ). Η πληροφορία αυτή θα σας είναι χρήσιμη για τον σωστό σχεδιασμό των συναντήσεων.

Προσπαθήστε να πάρετε πληροφορίες για πιθανές αντιδράσεις σε δύσκολες ή συναισθηματικά φορτισμένες καταστάσεις. Σίγουρα δεν σκοπεύετε να αναστατώσετε επίτηδες κάποιο παιδί, αλλά τα συναισθήματα μπορεί να καλπάζουν και είναι καλό να γνωρίζετε ποιο μέ-

λος της ομάδας μπορεί να αντιμετωπίσει καλά μια τέτοια κατάσταση και ποιος προτιμά να διατηρεί τον προσωπικό του χώρο, καθώς και οποιοδήποτε ιστορικό επιθετικού ξεσπάσματος ή άλλης συμπεριφοράς που μπορεί να απαιτεί μια επιπλέον αποτίμηση πιθανών κινδύνων.

Τέλος, σιγουρευτείτε πως έχετε κάποιον τηλεφωνικό αριθμό για να επικοινωνήσετε κατά τη διάρκεια των συναντήσεων σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Επίσης, με τον τρόπο αυτό και σε περίπτωση που συμβεί κάποιο ατύχημα ή προκύψει κάποιο πρόβλημα αργότερα, μπορείτε να δώσετε πληροφορίες για να στηρίξετε τα παιδιά.

Εξηγήστε την ανάγκη

Πολλοί άνθρωποι αναβάλλουν την επαφή τους με ειδικούς ή φορείς αν θεωρήσουν ότι αυτό συνεπάγεται πολλή γραφειοκρατία, συμπλήρωση πολλών αιτήσεων και δηλώσεων κτλ. Είναι σημαντικό να εξηγήσετε στα παιδιά και στις οικογένειές τους τον λόγο για τον οποίο ζητάτε τη συναίνεσή τους.

Αν σχεδιάζετε να κάνετε επισκέψεις στο σπίτι τους για να γνωρίσετε τα ίδια και τις οικογένειές τους πριν ξεκινήσετε οποιαδήποτε εργασία, μπορείτε να πάρετε τις δηλώσεις συναίνεσης μαζί σας. Κάτι τέτοιο θα σας δώσει την ευκαιρία να εξηγήσετε πλήρως τι είναι αυτό που πρόκειται να κάνετε και να ενθαρρύνετε τόσο τα παιδιά όσο και τους γονείς ή αυτούς που τα φροντίζουν να σας κάνουν ερωτήσεις που πιθανόν θέλουν.

Σε μια τέτοια περίπτωση μπορείτε επίσης να ελέγξετε κατά πόσο οι οποιοσδήποτε προσδοκίες είναι ρεαλιστικές όσον αφορά και τις δύο πλευρές. Για παράδειγμα, αν ένα παιδί αρνείται να πάει στο σχολείο εδώ και αρκετούς μήνες, είναι μάλλον απίθανο να πάει την επόμενη μέρα απλά και μόνο επειδή το επισκεφθήκατε!

Κάνοντας τέτοιου είδους συζητήσεις πριν ξεκινήσετε, τόσο οι γονείς όσο και τα παιδιά μπορούν να ενημερωθούν σωστά και να επιλέξουν κατόπιν αν θέλουν να συμμετάσχουν ή όχι.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης

Ένας βοηθός μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για τη φύλαξη των δηλώσεων συναίνεσης κατά τη διάρκεια της συνάντησης. Αν σχεδιάζετε να πραγματοποιήσετε περισσότερες από μία συναντήσεις, συμπεριλάβετε

όλες τις ημερομηνίες και περαιτέρω λεπτομέρειες στις δηλώσεις συναίνεσης, ώστε να τις στείλετε στο σπίτι και να υπογραφούν μία μόνο φορά.

Οι δηλώσεις συναίνεσης πρέπει να φυλάσσονται σε έναν εμπιστευτικό φάκελο μαζί με άλλα έγγραφα που σχετίζονται με τους συμμετέχοντες, συμπεριλαμβανομένων των εντύπων αξιολόγησης και αποτίμησης κινδύνων τα οποία χρησιμοποιείτε εσείς ή ο φορέας για τον οποίο εργάζεστε για τον έλεγχο της προόδου.

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ

Όνοματεπώνυμο εμπυχωτή . . . . .

Τηλέφωνο επικοινωνίας . . . . . Ημερομηνία . . . . .

Ο στόχος των συναντήσεων είναι να . . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

Ημερομηνίες . . . . . Ώρα . . . . .

Τόπος . . . . .

Επιτρέπω στον/στην . . . . . (ονοματεπώνυμο παιδιού) να λάβει μέρος σε αυτές τις συναντήσεις και να συμμετάσχει στις δραστηριότητες που συμπεριλαμβάνουν.

Κατανοώ ότι οι δραστηριότητες αυτές θα περιλαμβάνουν συνεδρίες για:

- την ανάπτυξη διαπροσωπικών δεξιοτήτων
- την κατανόηση της αντικοινωνικής συμπεριφοράς και των συνεπειών των πράξεων
- τη διαχείριση του θυμού και την έκφραση των συναισθημάτων
- το χτίσιμο της ομάδας και την ομαδική δουλειά
- την ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης και την ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησης
- την ανάπτυξη διαπροσωπικών δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση της πίεσης και του εκφοβισμού που ασκείται από συνομηλίκους.

Προβλήματα υγείας

Ο/η . . . . . (ονοματεπώνυμο παιδιού) αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα υγείας που μπορεί να χρειάζεται ιδιαίτερη μεταχείριση κατά τη διάρκεια της συνάντησης; Ναι / Όχι

Αν «ναι», παρακαλώ δώστε λεπτομέρειες . . . . .

. . . . .

Έχει ο/η . . . . . (όνομα) παρουσιάσει κάποια αλλεργία; Ναι / Όχι

Αν «ναι», παρακαλώ δώστε λεπτομέρειες . . . . .
. . . . .

Ημερομηνία τελευταίου αντιτετανικού εμβολιασμού . . . . .

ΑΜΚΑ . . . . .

Υπάρχουν άλλες πληροφορίες τις οποίες νομίζετε ότι πρέπει να γνωρίζουμε (π.χ. θέματα συμπεριφοράς, φόβοι, προτιμήσεις, αποστροφές); Ναι / Όχι

Αν «ναι», παρακαλώ δώστε λεπτομέρειες . . . . .
. . . . .

Συναινείτε σε ιατρική αντιμετώπιση μιας έκτακτης ανάγκης, σε περίπτωση που αυτό κριθεί απαραίτητο; Ναι / Όχι

Υπογραφή . . . . . (γονέα ή κηδεμόνα)

Ημερομηνία . . . . .

Διεύθυνση . . . . .
. . . . .

Τηλέφωνα επικοινωνίας (οικία) . . . . .
(κινητό) . . . . .

Για περαιτέρω ερωτήσεις ή σε περίπτωση που επιθυμείτε να συζητήσουμε κάποιο θέμα, παρακαλώ επικοινωνήστε μαζί μου στο . . . . .

Πρακτική ενάντια στην καταπίεση

Για να είστε σίγουροι ότι μπορείτε να ανταποκριθείτε στις ανάγκες των παιδιών με τα οποία σχεδιάζετε να δουλέψετε, είναι καλή ιδέα να έχετε προβλέψει τυχόν εμπόδια ή δυσκολίες.

Για κάποιους από τους συμμετέχοντες θα χρειαστεί να λάβετε υπόψη σας το πολιτισμικό ή θρησκευτικό υπόβαθρό τους και να αποφασίσετε αν η δουλειά που σχεδιάζετε να κάνετε ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους. Για παράδειγμα, η οικογένεια αισθάνεται άνετα με το μέρος όπου σχεδιάζετε να συναντιέστε; Χρειάζεται η ομάδα να απαρτίζεται από μέλη του ίδιου φύλου; Οι συμμετέχοντες θα νιώσουν καλύτερα σε ομάδα παρόμοιων θρησκευτικών ή πολιτισμικών καταβολών; Αν θεωρείτε ότι μπορεί να προκύψουν τέτοιου είδους θέματα, μιλήστε με τους συμμετέχοντες και τις οικογένειές τους από πριν, συζητήστε και συμφωνήστε για πιθανές λύσεις.

Λάβετε υπόψη σας θέματα φύλου και, στην περίπτωση που κάτι τέτοιο είναι σκόπιμο, προσφέρετε την επιλογή εμφυχωτή του ίδιου φύλου. Αυτό μπορεί να είναι εξαιρετικά σημαντικό αν ένα παιδί έχει ιστορικό κακών σχέσεων με ένα συγκεκριμένο φύλο, ή αν είναι γνωστό στις κοινωνικές υπηρεσίες ότι αποτελεί περίπτωση παιδιού που πρέπει να τύχει προστασίας.

Σιγουρευτείτε ότι το κτίριο και ο χώρος όπου σχεδιάζετε να δουλέψετε είναι κατάλληλα. Στα περισσότερα από τα καινούρια κτίρια μπορούν να έχουν πρόσβαση άτομα που χρησιμοποιούν αναπηρικό καροτσάκι, αλλά σε μερικά από τα παλαιότερα κτίρια κάτι τέτοιο μπορεί να είναι δύσκολο. Κατά τον ίδιο τρόπο, χώροι όπως οι τουαλέτες πρέπει να διαθέτουν κατάλληλη υποδομή.

Εκτός από τα άτομα με σωματικές αναπηρίες, θα πρέπει να λάβετε υπόψη σας παιδιά με τα οποία μπορεί να δουλέψετε και έχουν διαταραγμένη συμπεριφορά ή έχουν την τάση να «τρέχουν» κάποια στιγμή ενώ δουλεύετε. Καλοί δείκτες για την καταλληλότητα ενός κτιρίου αφορούν θέματα όπως:

1. Είναι ο χώρος άνετος ώστε τα παιδιά να μπορούν να τρέξουν και να παίξουν χωρίς να χτυπήσουν ή να προκαλέσουν κάποια ζημιά;
2. Είναι το κτίριο υπερβολικά ζεστό ή διαθέτει ίσως ανεπαρκή φωτισμό; Και στις δύο περιπτώσεις μπορεί να αυξηθεί η πιθανότητα προκλητικής συμπεριφοράς.

3. Το κτίριο βρίσκεται σε κεντρικό δρόμο; Ποια είναι τα μέτρα που πρέπει να λάβετε για να αποφευχθεί ενδεχόμενο ατύχημα;
4. Έχετε συμφωνήσει κάποιο πλάνο δράσης με τους γονείς ή τους κηδεμόνες και τον βοηθό σας για την περίπτωση που ένα παιδί θέλει να αποχωρήσει;

Όλα τα παραπάνω θέματα πρέπει να έχουν συζητηθεί από πριν και να σταλούν σε όλους αντίγραφα με ό,τι έχει συμφωνηθεί. Επιπλέον, μπορεί να θέλετε να κάνετε μια αποτίμηση πιθανών κινδύνων για συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Δουλέψτε μαζί

Πριν ξεκινήσετε, συζητήστε με τον βοηθό σας τι προσδοκίες έχετε από τα παιδιά, τα όρια και τις στρατηγικές για τη διαχείριση προκλητικών συμπεριφορών. Αυτό είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό κομμάτι της διαδικασίας σχεδιασμού, διότι σας δίνει τον χρόνο να συζητήσετε και οι δυο μαζί τις προσδοκίες σας και τους περιορισμούς σας, καταλήγοντας σε ένα συντονισμένο δίπολο, με κοινές αξίες. Αυτό με τη σειρά του θα περάσει ένα ξεκάθαρο μήνυμα στα παιδιά και θα τα βοηθήσει να αισθανθούν ασφαλή και να χτίσουν θετικές σχέσεις που θα τις σέβονται.

Οι κανόνες της ομάδας

Με οποιαδήποτε ομάδα κι αν δουλεύετε, καλό είναι να ξεκινήσετε συμφωνώντας σε κάποιους βασικούς κανόνες ή συντάσσοντας ένα συμβόλαιο που θα υπογραφεί από όλους. Οι κανόνες της ομάδας δεν είναι οι ίδιοι με τους μη διαπραγματεύσιμους κανόνες ή τους κανονισμούς οι οποίοι είτε είναι θεσπισμένοι διά νόμου είτε έχουν τεθεί από την επιτροπή διαχείρισης. Οι τελευταίοι συνήθως σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια ή έχουν να κάνουν με το να πληρούνται νομικές προϋποθέσεις, όπως διαδικασίες προστασίας του παιδιού. Σιγουρευτείτε ότι τόσο οι εμπυχωτές όσο και τα παιδιά αντιλαμβάνονται τη διαφορά και γνωρίζουν τα όρια της εμπιστοσύνης που μπορούν να δείξουν.

Οι καλοί κανόνες της ομάδας αφορούν τρόπους με τους οποίους τα παιδιά και οι λειτουργοί μπορούν να δουλέψουν μαζί για να απολαύσουν τις συναντήσεις τους και να δημιουργήσουν ένα ασφαλές και υπο-

στηρικτικό περιβάλλον. Οι κανόνες της ομάδας θέτουν όρια, ώστε όλοι μαζί να μπορούν να μάθουν με τρόπο αποτελεσματικό, αλλά παρέχουν και ευκαιρίες σε ολόκληρη την ομάδα να συμμετάσχει σε κάτι που θα έχει ξεκάθαρο αποτέλεσμα.

Μπορεί να είναι μια δύσκολη διαδικασία, αφού εμπλέκει άτομα που δεν γνωρίζονται μεταξύ τους, αλλά στα πρώτα στάδια της ζωής μιας ομάδας σίγουρα χρειάζεται ένα συμβόλαιο, για να διευκολυνθούν τα μέλη της. Το να διαθέτετε χρόνο για τον εντοπισμό πραγμάτων που είναι σημαντικά για τους συμμετέχοντες στην ομάδα είναι ένα καθήκον που αξίζει τον κόπο, ακόμη κι αν δείχνει να είναι εξαιρετικά δύσκολο μερικές φορές! Με τα μικρότερα παιδιά μπορεί να χρειαστεί να είστε περισσότερο δημιουργικοί για να έχετε καλή ανταπόκριση.

Οι εμπυχωτές πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικασία αλλά όχι να την «καπελώνουν» με τους δικούς τους κανόνες. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο με το οποίο όλοι να είναι χαρούμενοι και όλοι να αισθάνονται άνετα να δουλεύουν μέσα σε αυτό.

Καλό είναι να προτρέπετε τα παιδιά να έχουν κατά νου τα παρακάτω:

- Καθένας που γίνεται μέλος της ομάδας φέρνει σε αυτή διαφορετικές εμπειρίες και αξίες από τη ζωή του.
- Είναι σημαντικό να ακούμε τους άλλους και να σεβόμαστε τις απόψεις και τις ιδέες τους.
- Για να είναι αποτελεσματική η ομάδα για όλους, χρειάζεται να δοθεί η ευκαιρία να συμμετέχουν όλοι.
- Η ομάδα είναι ένα ασφαλές μέρος για να πειραματιστούμε με νέες ιδέες και δραστηριότητες, ενώ δεν υπάρχει πρόβλημα ακόμη κι αν κάνουμε λάθος.
- Όσα συμβαίνουν μέσα στην ομάδα μένουν μεταξύ των μελών της, εκτός από θέματα που αφορούν την προστασία των παιδιών.

Αν έρθουν νέα μέλη στην ομάδα, θα χρειαστεί να αναθεωρήσετε τους κανόνες της ομάδας για να είστε σίγουροι ότι έχουν ληφθεί υπόψη και οι δικές τους ανάγκες ή ιδέες. Κατά τον ίδιο τρόπο, και οι νέοι εμπυχωτές θα χρειαστεί να συμφωνήσουν κι αυτοί με το συμβόλαιο.

1.1 Ομαδικό γκράφιτι σε τοίχο

Πρόκειται για μια διασκεδαστική δραστηριότητα, αλλά θα χρειαστεί να έχετε εκ των προτέρων αξιολογήσει τις δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης των παιδιών για να σιγουρευτείτε ότι δεν θα αποθαρρυνθούν από τη δραστηριότητα αυτή.

Στόχος

Να φτιάξετε ένα σύνολο κανόνων για την ομάδα, στη δημιουργία των οποίων θα έχουν όλοι συμβάλει.

Θα χρειαστείτε

- έναν μεγάλο τοίχο
- χαρτί του μέτρου
- μαρκαδόρους

Εκτέλεση

Πριν καν φτάσουν στον χώρο τα παιδιά, καλύψτε δύο ξεχωριστές περιοχές του τοίχου με χαρτί του μέτρου και σκορπίστε τριγύρω πολλούς χρωματιστούς μαρκαδόρους. Χωρίστε την ομάδα στα δύο και εξηγήστε τον στόχο της δραστηριότητας και τη σημασία που έχει η δημιουργία ενός ομαδικού συμβολαίου. Αν πιστεύετε ότι τα παιδιά ενδέχεται να χρειάζονται κάποιου είδους καθοδήγηση, γράψτε εσείς μερικές ερωτήσεις ώστε να προκαλέσετε σκέψεις που αργότερα θα αποτυπώσουν πάνω στο χαρτί. Για παράδειγμα:

- Τι θα ήθελες να έχει αυτή η ομάδα για να νιώσεις καλά;
- Πώς σου αρέσει να σου μιλούν;
- Τι θα έκανες εσύ για να πετύχει αυτή η ομάδα;

Όταν όλοι έχουν ξεκαθαρίσει τις σκέψεις τους σχετικά με αυτό που τους ζητείται, μοιράστε μαρκαδόρους – και κάντε ένα βήμα πίσω!

Εξηγήστε πως κανένας δεν έχει το δικαίωμα να αλλάξει ή να σβήσει τα σχόλια κάποιου άλλου – στο τέλος θα δοθεί η ευκαιρία να αναπτυχθούν οι αντικρουόμενες απόψεις, αν υπάρχουν τέτοιες, και να φτά-

σετε σε μια τελική συμφωνία. Προτείνετε να μπαίνει ένα τικ στα σημεία με τα οποία συμφωνείτε όλοι και σιγουρευτείτε ότι συμμετέχουν όλοι και δεν μονοπωλεί κάποιος τον τοίχο.

Όταν ο χώρος έχει καλυφθεί, ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να σταθούν πίσω και να ξαναδούν όσα έχουν γράψει. Υπάρχουν κοινά θέματα; Πόσα τικ έχουν βάλει; Θέλει κάποιος να μιλήσει για όσα έχουν γράψει ή να ρωτήσει για κάτι που έχει γραφτεί πάνω στον τοίχο;

Απομονώστε τα βασικά θέματα από τα δύο κομμάτια χαρτιού και καταλήξτε σε μία σειρά από κανόνες για την ομάδα οι οποίοι να συμπεριλαμβάνουν τις ιδέες όλων. Οι κανόνες αυτοί μπορούν να γραφτούν σε ένα άλλο κομμάτι χαρτιού.

Τέλος, χρησιμοποιήστε και πάλι τους μαρκαδόρους και ζητήστε από κάθε μέλος της ομάδας (συμπεριλαμβανομένων και των εμψυχωτών) να γράψει την ημερομηνία και να υπογράψει το συμβόλαιο. Το συμβόλαιο θα πρέπει να βρίσκεται σε εμφανές σημείο κάθε φορά που συγκεντρώνεται η ομάδα, ως υπενθύμιση της συμφωνίας που έχει ήδη γίνει.

1.2 Ατομικά συμβόλαια

Τα συμβόλαια συνήθως τα συσχετίζουμε με τη δουλειά σε ομάδες, αλλά αποτελούν καλό σημείο έναρξης ακόμη και όταν σχεδιάζετε να δουλέψετε ατομικά με ένα παιδί. Η διαδικασία αφήνει χώρο στους συμμετέχοντες να αναρωτηθούν γιατί είναι μαζί σας και να εκφράσουν όσα θα ήθελαν να επιτύχουν.

Στόχος

Ο στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να κατανοήσετε ποια ζητήματα είναι αυτά που τα παιδιά θεωρούν ότι τα αφορούν καθώς και τι ελπίζουν να αποκομίσουν από την επαφή τους μαζί σας.

Θα χρειαστείτε

- αντίγραφα από τον «κύκλο συμβολαίου»
- στιλό

Εκτέλεση

Εξηγήστε στα παιδιά γιατί είναι σημαντικό οι δραστηριότητες να είναι πραγματικά χρήσιμες και πως γι' αυτό θα χρειαστεί να σκεφτούν και να προσδιορίσουν τα θέματα που θα ήθελαν να δουλέψετε στην ομάδα. Ενθαρρύνετε τα να θεωρήσουν τα συμβόλαιά τους ως χρήσιμα εργαλεία στα χέρια τους και όχι ως κάτι που τους επιβάλλουν.

Εξηγήστε τους ότι ένα «συμβόλαιο» είναι μια αμφίδρομη διαδικασία που αφενός εστιάζει στο τι θα κάνετε ώστε οι συναντήσεις να είναι παραγωγικές, και αφετέρου προσδιορίζει τις ευθύνες κάθε παιδιού κατά τη διαδικασία. Μοιράστε τους από ένα αντίγραφο από τον «κύκλο του συμβολαίου».

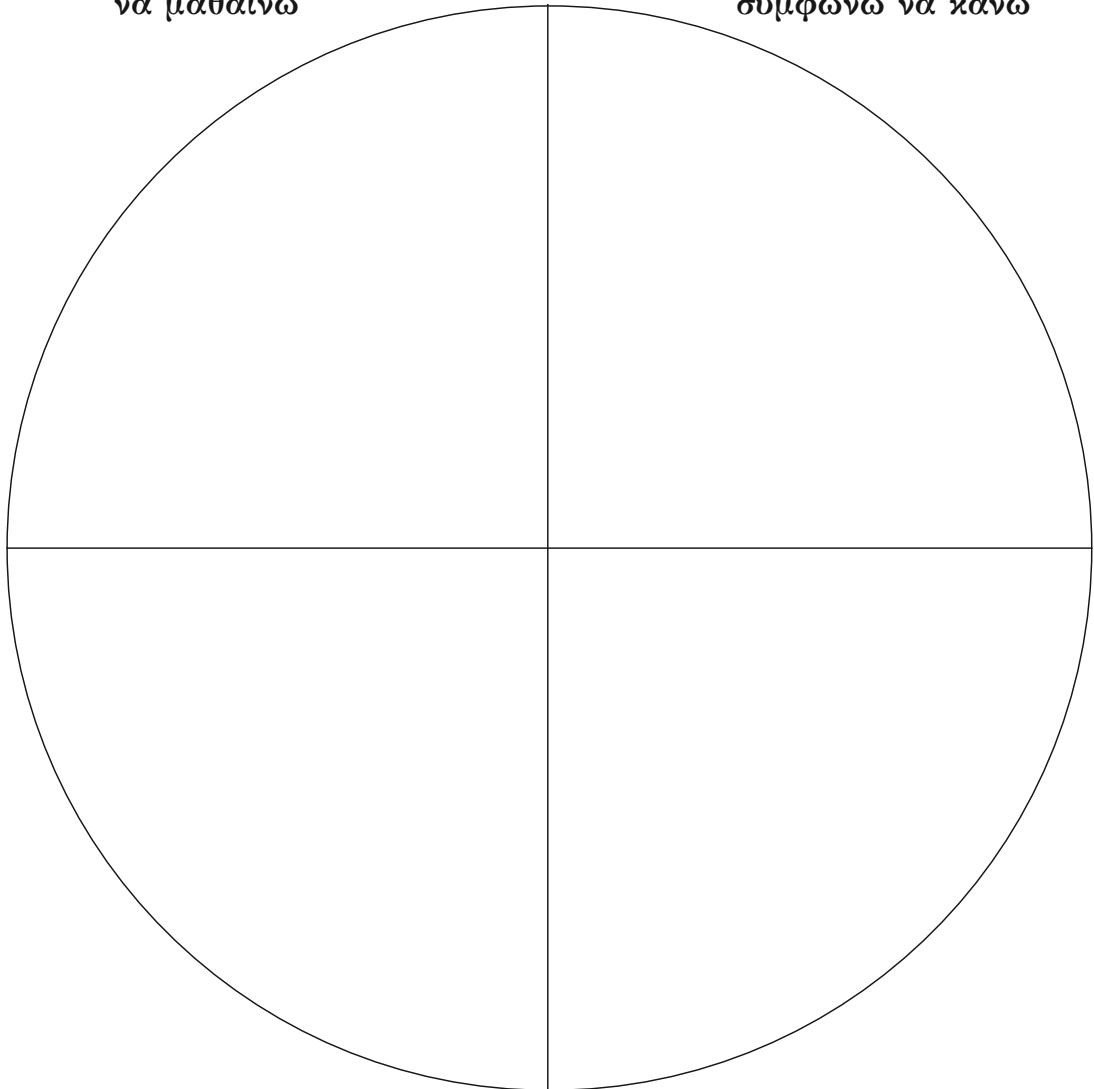
Χρησιμοποιήστε τις επικεφαλίδες για να υποκινήσετε συζήτηση και στηρίξτε τους συμμετέχοντες στον καθορισμό εφικτών στόχων. Χρησιμοποιήστε τα συμβόλαια για να ελέγξετε την πρόοδο σε μελλοντικές συναντήσεις.

ΚΥΚΛΟΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ

Πώς μου αρέσει
να μαθαίνω

Πράγματα που
συμφωνώ να κάνω

Πράγματα που επιθυμώ
από τον εμψυχωτή

Ένα καλό αποτέλεσμα
για μένα θα ήταν...

1.3 Το πλάνο δράσης μου

Τα πλάνα δράσης δίνουν στα παιδιά τη δυνατότητα να εστιάσουν σε πεδία με τα οποία θα ήθελαν να ασχοληθούν. Τα πεδία αυτά μπορεί να σχετίζονται με προσωπικούς στόχους, όπως η εκμάθηση μιας νέας δεξιότητας, ή να αποτελούν μέρος ενός συγκεκριμένου προγράμματος – για παράδειγμα, κάποιου προγράμματος για τη διαχείριση του θυμού ή για τις παραβατικές συμπεριφορές.

Στόχος

Η δραστηριότητα αυτή εμπλέκει τα παιδιά στη διαδικασία θέσπισης στόχων και λήψης αποφάσεων σχετικά με το πώς θα περνούν τον χρόνο τους μαζί σας.

Θα χρειαστείτε

- στιλό, χρωματιστά μολύβια ή μαρκαδόρους
- φωτοτυπίες του φύλλου «Το πλάνο δράσης μου»

Εκτέλεση

Σιγουρευτείτε ότι θα σας περισσέψει χρόνος για να επεξεργαστείτε τη διαδικασία του πλάνου δράσης με κάθε συμμετέχοντα ξεχωριστά.

Εξηγήστε πως στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να επινοήσουν τα προσωπικά τους πλάνα δράσης. Πείτε τους ότι τα πλάνα είναι λίστες από πράγματα που κάποιος άλλος μπορεί να θεωρούν «λανθασμένα», αλλά σε αυτούς προσφέρουν την ευκαιρία να περάσουν χρόνο συγκεντρωμένοι σε στόχους που είναι σημαντικοί για τους ίδιους. Είναι επίσης ευκαιρία να εξηγήσετε τα όρια της εμπιστοσύνης που μπορούν να σας δείξουν, καθώς και το πότε θα κοινοποιούνται σε άλλους οι πληροφορίες.

Μοιράστε από μια φωτοτυπία του «Πλάνου δράσης μου» και κάποια χρωματιστά μολύβια ή μαρκαδόρους σε κάθε παιδί. Ενθαρρύνετε τα να χρησιμοποιήσουν τα φύλλα με οποιονδήποτε τρόπο επιθυμούν – για παράδειγμα, διακοσμώντας τους κενούς χώρους ή σχεδιάζοντας εικόνες που είναι σημαντικές για τα ίδια τα παιδιά.

ΤΟ ΠΛΑΝΟ ΔΡΑΣΗΣ ΜΟΥ

Αυτό είναι το πλάνο δράσης σου και θα σε βοηθήσει να βλέπεις τα πράγματα που είναι σημαντικά για σένα. Διάλεξε πράγματα με τα οποία εσύ θέλεις να δουλέψεις. Να είσαι ρεαλιστής, να εστιάζεις σε όσα θεωρείς ότι μπορείς να κάνεις και να θυμάσαι να γιορτάζεις κάθε επιτυχία σου!

Τι ελπίζω να πετύχω; . . . . .
.....
.....

Πώς θα μπορούσα να το κάνω; . . . . .
.....
.....

Τι είδους βοήθεια θα επιθυμούσα; . . . . .
.....
.....

Πόσο χρόνο θα πάρει; . . . . .
.....
.....

Πώς θα ξέρω αν τα έχω καταφέρει; . . . . .
.....
.....

Τι θα μπορούσε να με σταματήσει; . . . . .

. . . . .

. . . . .

Πώς θα γιορτάσω όσα κατάφερα; . . . . .

. . . . .

. . . . .

Το όνομά μου είναι . . . . . Ημερομηνία . . . . .

Ενθαρρύνετε τα παιδιά να συμπληρώσουν τα φύλλα. Παρακινήστε τα να θέσουν συγκεκριμένους, ρεαλιστικούς στόχους ώστε να μην αποθαρρυνθούν ή χάσουν το ενδιαφέρον τους από την πρώτη κιόλας εβδομάδα. Για παράδειγμα, αντί να γράψουν: «Ποτέ ξανά δεν θα έχω μπλεξίματα στο σχολείο», μπορεί να είναι πιο χρήσιμο να πουν: «Κάθε φορά που ο δάσκαλος με βάζει να καθίσω μόνος μου, θα εκμεταλλεύομαι τον χρόνο μου, αντί να χαζεύω».

Τονίστε ότι το πλάνο δράσης δεν σχετίζεται με τις «αποτυχίες» αλλά με τους προσωπικούς στόχους και τα κατορθώματά τους. Σιγουρευτείτε ότι τα παιδιά μπορούν να αντιληφθούν τα προσωπικά οφέλη κάθε φορά που επιτυγχάνουν έναν στόχο τους και πως αξίζει να «γιορτάσουν» γι' αυτό.

Τέλος, ένα πλάνο δράσης έχει στόχο να χρησιμοποιείται ως «έγγραφο εργασίας», ώστε να μπορεί να αναθεωρείται και να ενημερώνεται οποιαδήποτε στιγμή. Ενσωματώστε ημερομηνίες αναθεώρησης, για να μπορείτε να βλέπετε αν οι στόχοι έχουν επιτευχθεί και τότε θα χρειαστείτε ένα νέο πλάνο δράσης.